

S prvenstveno varianto v zgornjem delu stene je Paul dokazal, da je pripravljen na naslednji izziv: soliranje težke prvenstvene smeri.

Campanile Basso je tristo metrov visok, približno pravokoten steber v dolomitski skupini Brenta. Njegovo italijansko ime pomeni nizek zvonik: podoben je Giottovemu zvoniku (italijansko *campanile*) v Firencah, ki je bil zgrajen v 14. stoletju, in je sto metrov nižji od sosednjega Campanile Alto. Na vseh straneh ima strme stene in vse smeri so težke in tehnično zahtevne. Do leta 1900 so v tekmi za prvi vzpon ostali samo Nemci in Italijani.

Pred razpadom Avstro-Ogrske leta 1918 je v italijanskih pokrajinah cesarstva cvetel iredentizem. Italijanski plezalci so celo ustanovili lastno društvo *Societa degli Alpinisti Tridentini* (društvo alpinistov iz Trenta). Poleg planinskih in plezalnih dejavnosti se je društvo ukvarjalo tudi s tožbami nemško govorečih sekcij Planinskega društva, ki so skušale graditi kočice na območjih, kjer je prevladovalo italijansko prebivalstvo.

Ko je leta 1884 nemški plezalec Campanile preimenoval v Guglia di Brenta, čeprav ga sploh ni preplezal, so ga Italijani preprosto ignorirali in še naprej uporabljali prvotno ime. Prvi vzpon na stolp – kar je ponekod pomenilo tudi pravico do poimenovanja – je postal vprašanje nacionalnega ponosa. Toda to je bil tako strašljiv cilj, da je bil prvi poskus opravljen šele leta 1897, deset let po prvem vzponu na Torre Winkler.

Plezalci iz Trenta Carlo Garbari, Nono Pooli in Antonio Tavernaro so na krilih iredentističnega ponosa poskusili prvi in njihova linija je pozneje postala normalna smer. Vino, ki so ga pili med vzponom, je v tolikšni meri ohrabilo Garbarija, da je Pooliju svetoval, naj prepleza zadnji raztežaj, pa naj stane, kar hoče. Toda vse je bilo zaman in dvajset metrov pod vrhom so obrnili. Preden so začeli sestopati, so prihodnjim navezam pustili listek s sporočilom, v katerem so jim zaželeli srečo, kar pa glede na italijanski jezik zapisa očitno ni bilo namenjeno Avstrijcem in Nemcem. Pooli se je leta 1904 vrnil in smer preplezal do konca, toda za prvi vzpon je bil prepozen.

Dne 12. avgusta 1899 sta v smeri poskusila Avstrijca Otto Ampferer in Karl Berger, ki sta našla prazne steklenice vina in

sporočilo. Ustavil ju je isti raztežaj, ki je zavrnil že Poolija, a čez šest dni sta se vrnila z novim načrtom. Od prejšnje najvišje dosežene točke sta prečila v lažji svet severne stene, po kateri sta dosegla vrh. Italijani so del zaslug za uspeh Avstrijcev pripisovali Poolijevemu občutku za iskanje smeri, Nieberl pa je dejal, da sta bila Pooli in Garbari neuspešna zaradi pomanjkanja *Schneida*, poguma.¹²⁰

Drugi vzpon je 26. septembra 1902 opravil Tita v navezi s Franzem Wenterjem. Pojavile so se govornice, da je Tita na vrhu započil italijansko zastavo, ki so jo naslednje naveze zamenjale z avstrijsko, kar je mednarodno rivalstvo dodatno podžgalo.¹²¹ Leta 1908 sta Američan Oliver Perry-Smith in nemški mojster skalnega plezanja Rudolf Fehrmann, ki se je naučil plezati v saških stolpih iz peščenjaka, preplezala smer, ki se je oprijelo ime Fehrmannova zajeda in nosi oceno IV+. Do julija 1911 je bil Campanile Basso preplezan okrog 80-krat, najpogosteje po normalni smeri, in vsi vzponi so bili še vedno obarvani precej nacionalistično.

Nepreplezana vzhodna stena stolpa je bila simbol nemogočega. Navpični zid ni predstavljal kakšnega zadnjega velikega problema, saj je bil tako gladek in neizprosen, da je Tita dejal: »... celo z vznožja je smer videti kot laž ..., brez počti, brez vmesnih polic in z jasnim sporočilom: *noli me tangere* [Jezusovo opozorilo Mariji Magdaleni, naj se ga po vstajenju ne dotika].«¹²² V njej ni bilo še niti enega poskusa.

Samo štiri dni po vzponu v zahodni steni Totenkirchla se je Paul z Relyjem in Mino na hitro odpravil v Dolomite. Z nočnim vlakom so potovali iz Salzburga v Trento, od koder so se naslednje jutro z avtom odpeljali naravnost v Dolomite. Ob sedmih zvečer so prispeli h koči bremenske sekcije le lučaj od stolpa Campanile Basso. 28. julija 1911 so zjutraj pristopili k steni; Rely in Mina sta bila prepričana, da je njihov cilj vznemirljiva normalna smer, ki pa ni več sodila v vrh težkega plezanja.

Prvih dvesto metrov vzpona je bilo hitro za njimi. Na mestu, kjer smer preči dolgo, nagnjeno, z drobirjem posuto polico, ki so jo italijanski plezalci po slabih lokalnih cestah poimenovali *Stadone Provinciale*, so si privoščili počitek. Preden so nadaljevali

po normalni smeri, je Paul prosil Relyja, naj ga varuje, medtem ko bo prečil za rob in si ogledal vzhodno steno, ki se je navpično dvigala vse do vrha sto deset metrov višje.

Rely je bil presenečen, da Paula zanima cilj, ki je po splošnem prepričanju veljal za nemogočega. Toda v žepu Paulovega suknjiča se je skrival kos papirja, ki je dokazoval, da je po Totenkirchlu prišel naravnost na Campanile Basso s skritim namenom solirati vzhodno steno: s sabo je imel sporočilo, ki ga je nameraval pustiti v steni kot dokaz svojega vzpona. Relyja je prosil, naj ga varuje, ker so ga obhajali dvomi. Prijatelj ga je za trenutek nehal varovati, da je posnel fotografijo, na kateri se Paul odloča, ali bi se lotil solo prvega vzpona čez vzhodno steno.

Paul se je nagnil nazaj, da bi poiskal razčlembe in oprimke in ocenil kakovost skale. Pri plezanju prvenstvenih smeri v Dolomitih se nezanesljivi skali ni bilo mogoče izogniti. Nena vezan plezalec, ki bi se mu nepričakovano odlomil oprimek, bi moral imeti veliko srečo, da bi se izognil usodnemu padcu. Iz Paulovega položaja je bila stena videti gladka in brez polic, kakovost skale pa vprašljiva.

»Kaj vidiš?« je vprašala Mina.

»Nič kaj dosti,« je odvrnil Paul.¹²³

A to je bilo dovolj. Čez nekaj minut si je Paul čez ramo oprtal zvito vrv za morebitne spuste in se lotil plezanja. Sam. Rely je posnel še eno fotografijo, ki bi bila lahko zadnja fotografija Paula Preussa.

Rely in Mina sta obsedela na polici; da ne bi razmišljala o Paulovem nevarnem vzponu, sta zapela. In v tem trenutku – pod močnim vtisom mladostne vihrovosti, človeške minljivosti in lepote gora – sta se prvič poljubila.

Paul je plezal in ni vedel, kaj se dogaja spodaj. V zahodni steni Totenkirchla je večino vzpona sledil liniji prvopristopnikov, tukaj pa je moral vse prehode poiskati sam. Ko se mu je zazdelo, da je smer pretežka, je moral splezati navzdol ali prečiti; vsak oprimek in stop je moral temeljito preveriti in si zapomniti vsak gib, če bi moral slučajno obrniti. Vsakih deset metrov plezanja mu je vzelo deset minut, trikrat več kot v zahodni steni Totenkirchla.

Pri tem vzponu sta se Paulova spretnost in pogum soočila

z njegovo umrljivostjo, ranljivostjo njegovega uma (ko je soliral, njegove misli nikdar niso bile povsem odsotne) in dojemanjem samega sebe kot plezalca in človeka, sposobnega izpeljati ta edinstveni podvig. Dokler je Paul pod prsti in rokami čutil grobo skalo vzhodne stene Campanile Basso, je ostajal gospodar praznine, ki je zevala pod njim.

Za smer, dolgo sto deset metrov, je porabil dve uri, samo pol ure manj kot za 660-metrsko zahodno steno Totenkirchla, kjer je bilo ključno mesto težje kot v Campanile Basso. V vpisni knjigi na vrhu je smer zabeležil kot »zahtevno in izpostavljeno« in ne kot »zelo zahtevno,« kakor je na koči Hinterbärenbad opisal zahodno steno Totenkirchla; toda pozneje je svojo oceno spremenil v »ekstremno zahtevno«. ¹²⁴

V vpisno knjigo na Campanile Basso se je vpisalo osemdeset plezalcev, ki so spadali med najboljše v Evropi, toda nihče ni zabeležil tako veličastnega vzpona. Tudi če bi se Paul v nasprotju s svojimi načeli z vrha spustil po vrvi, bi bil njegov vzpon najboljši v Dolomitih v zadnjih nekaj sezonah in najboljši solo vzpon v zgodovini plezanja. Toda tistega dne je imel v načrtu še nekaj drugega. V skladu s svojimi izredno strogimi etičnimi načeli se z vrha ni spustil po vrvi, temveč je plezal tudi navzdol.

Ko je dosegel Rellyja in Mino, se je z njima po normalni smeri še drugič tistega dne povzpел na vrh. Relly je fotografiral Mino, ko je s širokim klobukom na glavi plezala proti polici, na kateri je stal Paul in jo sproščeno varoval. Čeprav je bilo za njim soliranje najtežje smeri v Dolomitih, je bil v vlogi vodje naveze popolnoma sproščen. Čez nekaj dni sta Relly in Paul preplezala še Fehrmannovo zajedo; Paul je v sestopu soliral vzhodno steno, s čimer je na Campanile Basso v treh dneh opravil tri vzpone in dva sestopa po plezalnih smereh.

Paulova smer je doživela prvo ponovitev leta 1924, ko so jo preplezali Karl Aichner, Franz Bernardi in H. Buratti. Leta 1927 se je je oprijel zlovešč sloves, ko sta zaradi odlomljenih oprimkov v smrt omahnila Italijana Pino Prati in Giuseppe Bianchi. Naslednji solo vzpon je doživela šele leta 1936, ko jo je soliral italijanski as Emilio Comici.

Paulov vzpon je takoj sprožil številne odzive. Opravljen je bil

v tako drznem in izvirnem slogu, da je presegel vse nacionalistične razprtije. Italijanski plezalec Angelo Dibona, ki je istega leta s pomočjo klinov opravil prvi vzpon čez ogromno severno steno Lalidererspitze, je izjavil, da je vzhodna stena Campanile Basso »resda nizka, toda to je prihodnost dolomitskega plezanja.« Tita je bil enako navdušen nad Paulovim slogom in težavnostjo smeri. »V tej steni,« je dejal, »je Preuss plezal brez vrvi, brez vsakršnega varovanja, in to celo navzdol!«¹²⁵

Paul je nadaljeval z nizanjem zahtevnih novih smeri. 1. avgusta sta z Relyjem opravila prvi vzpon čez osemsto metrov visoko severovzhodno steno Crozzon di Brenta. Z vsakim vzponom je Paulov sloves naraščal in Schmidkunz je v prijateljevi nenadni slavi začutil priložnost za udaren članek. S Paulom sta skupaj opravila prvi vzpon čez jugozahodno steno Grohmannspitze in njune smeri se je pozneje oprijelo ime Preussov kamin. Približno v tem času sta se začela pogovarjati o članku, v katerem bi Paul pojasnil svoja načela in ki bi bil objavljen v avgustovski številki Schmidkunzeve revije *Nemški gorniški časi*.

Proti koncu avgusta sta Paul in Rely odprla novo smer po zahtevni, dvesto petdeset metrov visoki počki v jugozahodnem kotu Cime Piccolissima (Najmanjša Cina) v Treh Cinah. Preussova poč je postala ena najbolj strah zbudajočih smeri v Alpah in pozneje se je v njej zgodilo šest nesreč s smrtnim izidom.

Preden se je Paul vrnil v Altaussee, se je končno srečal s Titom. V enem dnevu sta preplezala več smeri v stolpih Vajolet in kljub razlikam v plezalnem slogu sta hitro navezala napete, toda iskrene prijateljske vezi. Zvečer sta z ostalimi plezanci v koči Vajolet pridno praznila steklenice vina. Ko so bili vsi že pošteno pijani, je nekaj plezalcev Tita začelo dražiti s pretirano hvalo njegovih vzponov. Severino Casara si je predstavljal, da je pogovor potekal nekako takole:

»Dovolj,« je dejal Tita. »Dobro vem, kdo je najboljši plezalec: Paul. Boljši je kot kdorkoli drug. Nehajte preklinjati in trditi kaj drugega. Pred tem človekom se počutim kot pritlikavec!«

Tita je podrobno naštel Paulove vzpone in

zaključil z zahodno steno Totenkirchla in vzhodno steno Campanile Basso. V odgovor je Paul omenil Punta Emmo.

»Preplezal si jo sam in odprl številne nove smeri v stolpih Vajolet, ko sem bil jaz še golobrad fantič. Ravno zadnjič si preplezal še eno prvenstveno smer v Torre Delago.«

»Ne moreš mi oporekati,« je dejal Tita. »Plezaš brez vrvi, vedno prosto in brez varovanja, tako kot si plezal danes. Pogrizel sem si vse nohte!«

»Ampak ti si Hudič Dolomitov,« je odvrnil Paul. »Jaz sem samo navaden začetnik.«

»Plezaš boljše od mene!« je vztrajal Tita. »In to je vsa resnica!«

Paul se ni strinjal, zato je Tita odvihral v kočo in se vrnil s parom starih pištol. Eno je izročil Paulu in stopil deset korakov nazaj. Plezalna družba je onemela. Paul se je do tega trenutka vedno izogibal takšnim in podobnim dvobojem, ki so jih Martin Freud in mnogi judovski študentje na katoliškem Dunaju oboževali. Zdaj pa je vzel pištolo, eno roko dal za hrbet in nameril v Titove prsi.

»Zdaj pa povej, kdo je boljši plezalec, ali streljaj!« zavpil Tita.

Schmidkunz, ki je vedel, da Paul pripravlja manifest, ki ga bo postavil ob bok Piazu, je hitro pograbil kamero. Posnel je sliko, na kateri Paul in Tita merita drug v drugega, in to je bila že druga fotografija tistega poletja, ki bi lahko postala zadnja v Paulovem življenju. V ozadju spokojno sedi Titov bernski planšar Satana, ki se ne meni za gospodarjeve vragolije. Ozračje je sprostil pok zamaška steklenice z vinom. Razboriteža sta razglasila, da je spor razrešen, in se objekta vrnila k steklenici vina, a še istega večera se je vnel nov prepir zaradi klinov in vrvi.¹²⁶

Kljub razlikam, ki so izhajale iz njenega razrednega porekla, starosti in izobrazbe, sta bila Paul in Tita izjemno povezana. Titova čustva so bila mešanica občudovanja Paulovih sposobnosti, strahu za njegovo življenje in zaskrbljenosti zaradi njegove ošabnosti. Že tisto prvo noč je Tita zaslutil, da se pod Paulovo navidezno skromnostjo skriva nevarna ambicioznost.

Solo vzpona na Totenkirchl in Campanile Basso, ki ju je opravil v zelo kratkem času, sta pokazala, da ima Paul drugačne prioritete kot večina ostalih plezalcev. O njegovih nazorih bo kmalu razpravljala skoraj vsa evropska plezalna skupnost. Zaenkrat pa so se vsi, ki so poznali njegove vzpone, strinjali, da je prvi, ki živi v skladu z ideali, v primerjavi s katerimi so manevri z vrvmi in klini delovali kot odvečen kič, tudi ko je šlo za življenje ali smrt. Izkušeni Tita je takoj vedel, da je Paulovo plezanje zares nekaj posebnega, obenem pa je začutil, da bi se lahko njegova želja po prepričevanju drugih v svoj prav slabo končala.

Tistega poletja so Paulova etična načela postala še strožja. Kline in vrvne manevre je zavračal, ker je v takšnem plezanju bolj užival, obenem pa jih je dojemal kot nekaj, kar je v svojem bistvu pravemu alpinizmu tuje. Zdaj se je vznemirjal, ko je vpenjal kline v smeri Rizzikamin v Innerkoflerturmu, čeprav je bila globoka poč znana po mokroti, nerodnem plezanju in mahovnati skali – zaradi tega je svoj poskus označil kot neuspešen.

Na začetku septembra je pred vrnitvijo v München obiskal družino v Altausseeju. Kot običajno je računal tudi na kakšno plezalno turo, in ko mu je Mina predlagala plezanje v Trisselwandu v družbi njene prijateljice Grete Loew in Gretinega vodnika Hansa Hüdla, je bil takoj za.

Grete je plezala počasi in zadnje raztežaje so dosegli šele pozno popoldne. Paul je preplezal prečko z zelo slabo skalo, kjer bi bil padec zaradi odsotnosti vmesnega varovanja manj izkušenih plezalk lahko izredno dolg. Preden bi začetnici varno opravili s prečko, bi jih lahko ujela tema. Paul je velikokrat nenačrtovano bivakiral in prvo takšno izkušnjo je doživel že v otroštvu na svojem prvem resnem vzponu na bližnji Bischofsmütze. Toda Hüdla je skrbelo, kako bo njegova klientka preživela noč na prostem. Paul je skušal poiskati drugo pot proti vrhu in plezal je počasi in preudarno, kakor se je navadil v dolgih letih vzponov brez varovanja. Hüdl je nazadnje izgubil potrpljenje.

»Zabij klin!« je zavpil.¹²⁷

Paul se je vrnil k soplezalcem, toda bil je v dvomih, kako nadaljevati. Hüdl je iz nahrbtnika vzel kladivo in kline. Paul je pogledal Grete, ki se je tresla od mraza in strahu pred bivakom

na prostem. Paul je pogledal kline in kladivo v Hüdlovih rokah. V dokazovanju nepotrebnosti železja je tvegal življenje in sloves, na stojnice s časopisi pa je ravno prišla zadnja številka *Nemških gorniških časov*, v kateri je bil njegov manifest proti klinom. V smeri Rizzikamin je uporabil kline, ki so že tičali v skali. Če bi jih zdaj še sam zabijal, bi se še bolj oddaljil od lastnih načel. Toda Grete so klini predstavljali možnost, da se izognejo bivaku, in Paul bi jih pred njo le težka zavrnil.

»Čeprav sem takšne metode preziral,« je zapisal Paul, »sem se moral sprijazniti s tem, da jih bom uporabil. Toda njihova uporaba [klinov] ni enostavna in z velikimi težavami mi je uspelo zabiti samo dva. Z vmesnim varovanjem je bila prečka varna.«¹²⁸ Paul o klinih še nikdar ni pisal tako čustveno. Hüdl je bil s klini pripravljen na nepričakovane zaplete, s čimer je le opravljal svoje delo, toda Paula je s tem vseeno zelo ujezil.

To naj bi bili edini klini, ki jih je Paul kadarkoli zabil. V sedemdesetih letih 20. stoletja je Emmy Eisenberg Reinholdu Messnerju podarila primitiven klin, železno kljuko in kladivo, za katere je trdila, da so bili Paulovi. Predmeti so razstavljeni v Messnerjevem gorskem muzeju na Kronplatzu. Najverjetneje je Hüdl kline pustil v steni Trisselwanda, da jih bo lahko uporabil na prihodnjih vodniških turah; če bi jih izbil, navsezadnje ne bi služili svojemu namenu.

Poletje 1911 bo za vedno ostalo zapisano v zgodovino plezanja kot obdobje, ko je Paul postal junak plezalnega sloga, toda končalo se je z dokazom, da so tudi najstrožja pravila le okvirna. Paul je zapisal, da je svoja načela prekršil zaradi varnosti žensk v navezi. Rad je imel žensko družbo, toda zvrčanje krivde za svojo odločitev na soplezalki, namesto da bi jo razumel kot najboljšo možnost za celotno navezo, je izdajalo neusmiljeno predanost lastni plezalni filozofiji. Za Paula je bil strah Grete Loew pred bivakom na prostem, kakršnega je preživel že mnogokrat, neracionalen. »Ženske ne poznajo strahu,« je zapisal, »le grozo.«¹²⁹

Ta izkušnja je poglobila Paulovo nenaklonjenost klinom in plezalcem, ki so jih uporabljali. Ko ga je nekoč pozneje žvenket klinov v žepu Walterja Schmidkunza spomnil na ta dogodek, je Walterja prosil, naj jih vsaj nekam pospravi, da jih ne bo slišal.

Paul je od zdaj naprej skušal poosebljati svoje ideale in se čim bolj izogibati kompromisom. Iz pogosto plezanih smeri je odstranjeval fiksne vrvi, s katerimi so si plezalci pomagali tako pri vzponih kot morebitnih umikih. Morda je tudi izbijal kline, toda v tem primeru bi moral plezati s kladivom, kar se mu je gotovo zdelo nepraktično, poleg tega pa so šli klini iz mehkega jekla zelo neradi iz razpok. Začel je javno priznavati svoje kršitve lastnih idealov. Od tega trenutka naprej se je redko umaknil iz kakšne smeri, tudi v slabem vremenu.

Paul je skušal svet oblikovati v skladu s svojimi ideali, kar je cilj fanatikov, a še vedno se je imel za urejenega, olikanega buržoaznega gospoda. Svojega alpinističnega gospela ni širil z letaki, kot to počnejo revolucionarji, temveč v revijah in časnikih, obdanih z glorio učene skrivnostnosti, in na večernih predavanjih, kjer je bilo v zraku čutiti vonj po klubih za moške.

Paul je odkril, da se njegova dejanja in besede medsebojno napajajo. Več ko je govoril o svojih idejah, bolj jih je udejanjal v težkih smereh, ki so posledično sprožile dodatna razglabljanja o plezalni etiki. V osrčju njegove biti se je skrival pomenljiv dualizem.

V svojem bistvu neoporečen plezalec, ki se je kot judovski fantič, zamaskiran v nošo domačinov, sam dokazoval v hribih, in po lastni volji ustvarjen buržoazen kristjan, kakršen je bil v mestu – to sta bili osebnosti, ki sta izhajali iz njegovih dvomov o lastni identiteti in vrednosti. Ena za sanje, druga za nočne more; ena za akcijo, druga za refleksijo; ena za krinko, druga za razodetje. Zdaj je izsilil krizo, v kateri sta se ti dve identiteti združili. V mislih, besedah in dejanjih – z nekaj težavami, mučnimi izkušnjami in nazadnje zmagoslavjem – se je na novo ustvaril.